

RMK puiduvarumisel elupaikade struktuurielementide ja puhverribade säilitamise juhend

1. Üldsätted

- 1.1. Juhend sätestab elustiku mitmekesisuse tagamise eesmärgil elupaikade struktuurielementide ja puhverribade loomise ja säilitamise nõuded puiduvarumisel.
- 1.2. Kui Keskkonnaamet, Muinsuskaitseamet või teised ametiasutused on seadnud või kohalike elanikega on kokku lepitud juhendist rangemad nõuded, siis lähtutakse nendest.

2. Mõisted ja lühendid

- Juhendis kasutatakse mõisteid ja lühendeid järgmises tähenduses:
- 2.1. elupaikade struktuurielemendid – metsaelustikule elupaiku pakkuvad puistus olevad objektid, nt surnud puit, tüükad, õõnsustega puud, sulglohud ning tolmeldajatele väärtuslikud puud ja põõsad;
 - 2.2. säilikpuu – metsaelustiku mitmekesisuse tagamiseks uuendus- ja valikraie langile jäetav kasvav (elus) puu, jalalseisev surnud puu või tüügas;
 - 2.3. jalalseisev surnud puu – surnud püsti seisev puu, mille rinnasdiameeter on vähemalt 15 cm;
 - 2.4. tüügas – puu murdumise järel püsti jäänud tüve alumine osa, mille rinnasdiameeter on vähemalt 15 cm ja kõrgus vähemalt 2 m;
 - 2.5. lamapuit – metsaelustiku mitmekesisuse tagamiseks pikemat aega (rohkem kui kaks vegetatsiooni perioodi) maapinnaga täielikus või osalises kokkupuutes olev, sh juuremättaga surnud puutüvi või selle osa, mille jämedaima koha diameeter on suurem kui 20 cm;
 - 2.6. tolmeldajatele väärtuslik puu ja põõsas – puu- ja põõsaliigid, mis pakuvad tolmeldajatele nektarit ja/või õietolmu, nt paakspuu, magesõstar, toomingas, sarapuu, paju, remmelgas, pärn, tamm, vaher;
 - 2.7. leiukoht – EELIS-es pindobjektina piiritletud ala, kus on registreeritud liigi esinemine;
 - 2.8. avamaastiku servaala puhverriba – püsiva taimkattega, eelkõige puudest ja põõsastest koosnev vöönd, mis asub metsa ja põllumajandusliku maa serva-aladel. Puhverriba ülesandeks on tagada erinevate ökosüsteemide piiril paiknevate liigirikaste üleminekukoosluste ja maastike esteetilise väärtuse säilimine. Avamaastiku servaala puhverribad toetavad ka maastiku ökoloogilist sidusust;
 - 2.9. loodusliku veekogu puhverriba – püsiva taimkattega vöönd loodusliku veekogu (meri, järv, jõgi, oja, allikas) ääres setete ja toitainete veekogusse kandumise vähendamiseks. Looduslikud veekogud ei ole maaparandussüsteemi rajatised, tiigid, tuletõrjetiidid, paisjärved jne. Looduslike veekogude puhverribad toetavad ka maastiku ökoloogilist sidusust;
 - 2.10. VPT – varumise planeerimise töölaud;
 - 2.11. EIM – mittemajandavate majandusmetsade fond. Majandatava metsamaa eraldised, millel RMK otsusega metsa ei majandata.

3. Säilikpuude jätmine puiduvarumisel

- 3.1. Uuendus- ja valikraiel peab langile jätma säilikpuid vähemalt 15 tk/ha, millest vähemalt 10 tk/ha peavad olema kasvavad (elusad) säilikpuud I rindest. Säilikpuude kogumaht peab olema vähemalt 5 tm/ha ja langil, mille pindala on suurem kui 5 ha kogumahuga vähemalt 10 tm/ha.
- 3.2. I ja II kategooria liikide leiukohtades, mis asuvad kaitsealadel (rahvusparkid, looduskaitsealad, maastikukaitsealad), hoiualadel või püsielupaikadel, peab uuendusraiel säilikpuid jätma vähemalt 20 tk/ha, kogumahuga vähemalt 10 tm/ha.
- 3.3. Säilikpuid eelistatakse jätta gruppidenä.

- 3.4. Võimalusel jäetakse säilikpuude gruppi kasvama II rinde puud, järelkasv ja põõsad, eelistades tolmeldajatele väärtuslikke puid ja põõsaid. Sellisel juhul loetakse säilikpuude grupis olevad II rinde puud samuti säilikpuudeks.
- 3.5. Säilikpuudeks või säilikpuudeks grupis tuleb eelistada suure diameetriga eritunnustega kasvavaid (elusaid) ja jalalseisvaid surnud puid ning tüükaid. Säilikpuude eritunnused on:
 - 3.5.1. eelneva raieperioodi puud;
 - 3.5.2. kõrgema bioloogilise väärtusega puuliigid: jalakas, künnapuu, pärn, tamm, saar, haab, sanglepp;
 - 3.5.3. õõnsustega või põlemisjälgedega puud;
 - 3.5.4. seente viljakehadega puud;
 - 3.5.5. murdunud või mitme ladvaga puud;
 - 3.5.6. vaigutustega puud;
 - 3.5.7. tuuleluudade puud;
 - 3.5.8. jämedate okstega puud.
- 3.6. Säilikpuudeks jäetakse kasvavad (elusad), jalalseisvad surnud puud ja tüükad, mis ei ohusta töotajaid või metsas liikujaid.
- 3.7. Harvendusraiel, sanitaarraiel ja metsakasvatustlikul eesmärgil teostatud sanitaarraiel (raieliik SM) jäetakse võimalusel kasvama p 3.5 eritunnustega puid, et uuendusraiel oleks võimalik neid jätta säilikpuudeks.
- 3.8. Säilikpuude minimaalne kogus raiumisele ja koristamisele ei kuulu ning jäävad metsa alatiseks.

4. Säilikpuude asukohad langil

- 4.1. Säilikpuude jätmisel või säilikpuude grupi moodustamisel tuleb eelistada järgnevaid objekte ja asukohti:
 - 4.1.1. allikas;
 - 4.1.2. looduskaitsealuse liigi leiukoht;
 - 4.1.3. ajalooline ristipuu;
 - 4.1.4. suuremõõduline risupesa (läbimõõt suurem kui 40cm);
 - 4.1.5. sulglohk;
 - 4.1.6. loodusliku veekogu puhverriba;
 - 4.1.7. vanema metsa serv;
 - 4.1.8. langi läänekül.
- 4.2. Võimalusel ei jäeta säilikipuid või säilikpuude gruppe kasvama teedele, kraavidele, elektritrassidele ja õuemaadele lähemale kui puu kõrgus. Vajadusel säilikipuid tüügastatakse.

5. Lamapuidu jätmise puiduvarumisel

- 5.1. Uuendusraiel peab lamapuidu olemasolul seda langile jätma vähemalt 10 tm/ha.
- 5.2. Lamapuidu valimisel tuleb eelistada puutüvesid või nende osi, mis on:
 - 5.2.1. suure kõdunemisastmega;
 - 5.2.2. põlemisjälgedega;
 - 5.2.3. suure diameetriga.
- 5.3. Harvendusraiel, sanitaarraiel ja metsakasvatustlikul eesmärgil teostatud sanitaarraiel (raieliik SM) jäetakse võimalusel langile lamapuitu.

6. Sulglohkudes ja kividel olevate elupaikade struktuurielementide säilitamine puiduvarumisel

- 6.1. Raietel välditakse võimalusel sulglohust läbi sõitmist.
- 6.2. Sulglohu ja selle ümber moodustatakse võimalusel säilikpuude grupp.
- 6.3. Sulglohist ei raiuta jalalseisvaid surnuid puid, tüükaid ega eemaldata lamapuitu.

- 6.4. Kivikülvidest ja kiviaedadest välditakse metsamasinatega üle sõitmist. Kui tehnoloogiliselt peab kivikülvidest või kiviaedadest üle sõitma, siis kaetakse need, nt raidmetega, ja eemaldatakse sealt peale kokkuveo lõppu.
- 6.5. Suurte kivide, kivikülvide ja kiviaedade peale ei jäeta langetatud alusmetsa ega raidmeid.

7. Avamaastiku servaala puhverriba jätmise puiduvarumisel

- 7.1. Uuendusraiel moodustatakse metsa ja põllumajandusliku maa servaaladele puhverriba vähemalt 1-10 m, v.a juhul kui tehnoloogiliselt on vältimatu rajada sinna vahelaoplatst või kokkuveotee.
- 7.2. Uuendusraiel säilitatakse puhverribal põõsad, järelkasv ja II rinde puud, eelistades tolmenajatele väärtuslikke puid ja põõsaid. Võimalusel säilitatakse puhverribal olevad tüükad ja lamapuit.
- 7.3. Harvendusraiel, sanitaarraiel ja metsakasvatustlikul eesmärgil teostatud sanitaarraiel (raieliik SM) jäetakse metsa ja põllumajandusliku maa servaaladele kasvama tolmenajatele väärtuslikud puud ja põõsad.
- 7.4. Juhul, kui põllumajandusliku maa valdaja ei nõustu uuendusraiel puhverriba jätmisega, siis jäetakse puhverribale kasvama vaid kuni 1,5 m kõrguseks kasvavad tolmenajatele väärtuslikud põõsad.
- 7.5. Puhverribasid ei jäeta väikestele metsasisestele lagendikele ja põllumajanduslikele maadele (nt metsaheinamaad, jahimeeste söödapõllud) ning teedega ja trassidega piirnevatele lankidele.

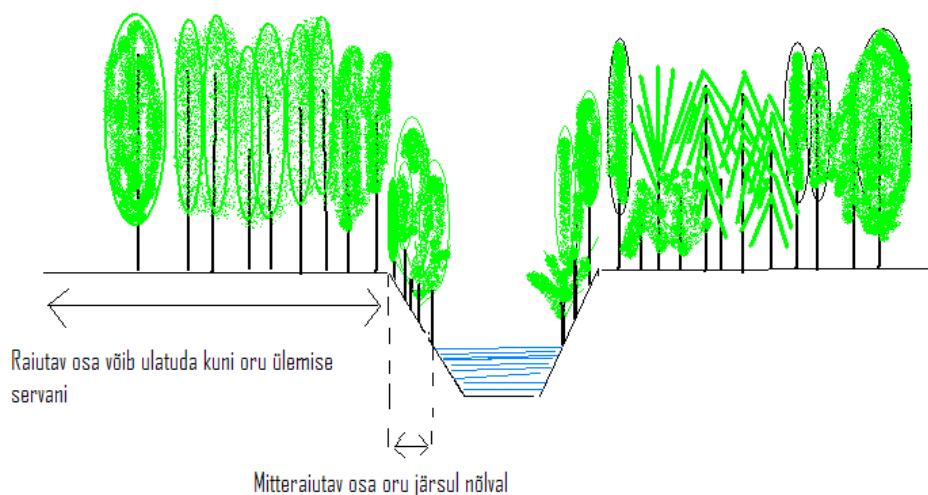
8. Looduslike veekogude puhverriba jätmise puiduvarumisel

- 8.1. Raietel moodustatakse looduslike veekogude ja looduslike allikate ümber puhverriba.
- 8.2. Uuendusraiel säilitatakse puhverribal vähemalt 1-10 m looduslike veekogude piirist põõsad, järelkasv ja II rinde puud, eelistades tolmenajatele väärtuslikke puid ja põõsaid. Võimalusel säilitatakse puhverribal säilikuud ja lamapuit. Sälkorus asuva loodusliku veekogu kallaste järskudel nõlvadel oleval puhverribal ei raiuta nõlval uuendusraiel üldjuhul ka I rinde puid (vt lisa).
- 8.3. Raietel välditakse võimalusel looduslike veekogude puhverribal:
- 8.3.1. metsamasinaga liikumist;
 - 8.3.2. pinnase kahjustamist;
 - 8.3.3. puude laasimist ja järkamist;
 - 8.3.4. puidu ladustamist.
- 8.4. Looduslike veekogude puhverribadel ei tohi hoiustada kütte- ja määrdeaineid.

9. Lageraied kalda piiranguvööndis

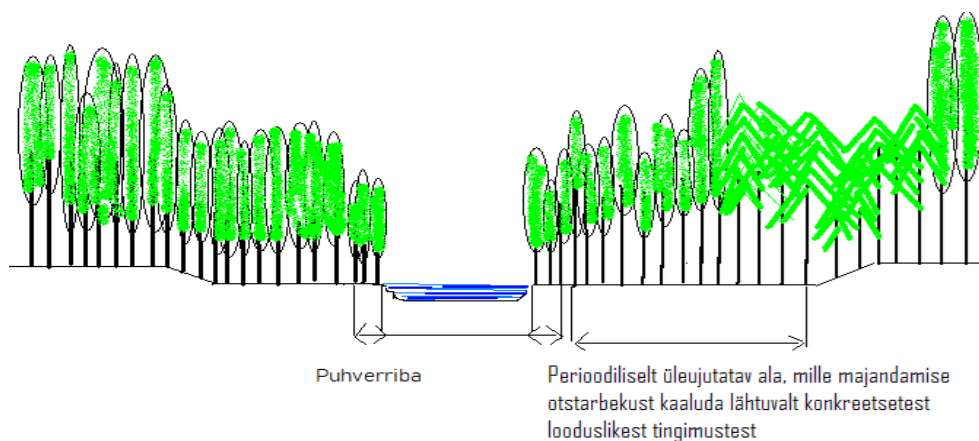
- 9.1. Kalda piiranguvööndi ulatus on määratud looduskaitseaduses ja see kuvatakse VPT-s.
- 9.2. Kalda piiranguvööndis oleva lageraie langi pindala ei tohi olla suurem kui 2 ha, soovituslikult kuni 1 ha.

1. Sälkorus asuva loodusliku veekogu kallaste järskudel nõlvadel oleval puhverribal ei raiuta nõlval uuendusraiel üldjuhul ka I rinde puid.

Joonis 1. Uuendusraie sälkorus asuva loodusliku veekogu kallastel

2. Lammiorgudes (eristuvate orunõlvadega ja perioodiliselt üleujutatavad orud) asuvate loodusliku veekogude kallastel hinnatakse veekogu puhverribast väljapoole jääva lammiosa metsamajandamise otstarbekust lähtuvalt konkreetsetest looduslikest tingimustest ja vajadusel määratakse ala EIM fondi.

Joonis 2. Puiduvarumine lammiorus asuva loodusliku veekogu kallastel